

”Työni on aarteidenetsintää”

Valaisinkorjaaja Tapio Rajalalla on taito herättää vanhat valaisimet henkiin. Valo tunnelman luojana on aina kiinnostanut häntä.

MARI IMMONEN KUVAT RIINA PEUHU

*Valaisimet
tulivat tutuiksi
harrastaja-
teatterissa.*

Kauniisti patinoitunut lampu nousee kevyesti ilmaan. – Nämä menevät Pispalan peruskorjattuun kirkkoon, **Tapio Rajala** kertoo. Tampereen kaupungin teollisuushistoria on vahvasti läsnä, kun kuljemme kattolamppujen lomassa. Valaisinkorjaamo Pannuhuone sijaitsee nimensä mukaisesti Kiillon vanhan tehtaan pannuhuoneessa, sisäpihan suojassa. Yritys on toiminut Tampereen Hatanpäällä jo 17 vuotta.

Vuosien varrella valaisinkorjaamo on kunnostanut valaisimia lukuisiin arvo-

kohteisiin, kuten Kansallisteatteriin, Snappertunan kirkkoon ja Tampereen Kino-Palatsiin. Yrityksen perustajan **Reino Elialan** siirryttyä eläkkeelle Rajala jatkoi valaisinkorjaamon toimintaa. Hän jätti diplomi-insinöörin työt ja ryhtyi yrittäjäksi – eikä ole katunut päätöstään.

Miten innostuit alasta?

– Valon ja valaistuksen käyttö tilan ja tunnelman luojana on kiinnostavaa. Arkkitehtuuri, muotoilu, kauniit esineet sekä historia ovat aina kiehtoneet minua.

Miten olet kouluttautunut työhösi?

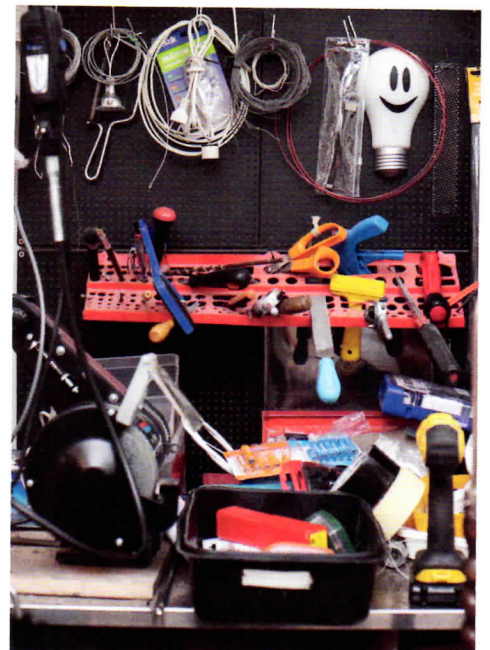
– Koulutukseltani olen koneautomaation

Valaisinkorjaamo Pannuhuoneen myymälä on paratiisi vanhojen valaisimien ystäville. Viehättävä historiallinen ympäristö luo tunnelmaa.

Sähkötyöt on hallittava täydellisesti. Valaisimen entisöinnissä on vaalittava alkuperäistä, mutta myös turvallisuus on otettava huomioon.

Valaisimien johdotukset vaihdetaan uusiin, nykyajan turvallisuuskriteerit täyttäviin materiaaleihin.

Tapio Rajalan käsittelyssä on Valinte Oy:n valaisin, jonka kuvut ovat suomalaista lasinpuhallustyötä. Kaunis koristelu on tehty oikealla kullalla pyyhkäisten.

Mitään ei heitetä pois. Ylimääräisille lasikuvuille ja varjostimille saattaa olla käyttöä myöhemmin.

Puretuista valaisimista jäljelle jääneet kristallit ovat kauniisti esillä vanhan lipaston laatikostoissa.

Yksityiskohdat lumoavat kauneudellaan. Rajala hyödyntää muidenkin käsityöläisten taitoja.

diplomi-insinööri. Opintoni olivat yhdistelmä kone-, automaatio- ja sähkötekniikkaa. Aiemmassa työssäni tein kunnossapidon projekteja teollisuuden puolella. Näin olen oppinut, millaista tekniikkaa tarvitaan. Valaisimet ovat tulleet tutuiksi myös harrastukseni kautta, sillä olen tehnyt valo- ja äänitöitä harrastajateatterin puolella.

Mitä taitoja alallasi tarvitaan?

– Kärsivällisyyttä ja ideoimiskykyä yllättäviinkin ongelmiin. Pitää olla tietoa arkkitehtuurista, muotoilusta, kunnossapidosta ja mekaniikasta. Myös sähkötekniikka on tietysti hallittava.

Mikä korjaustyössä on tärkeintä?

– Huolellisuus. Valaisimen pitää näyttää hienolta, mutta sen täytyy olla myös turvallinen. Projektinhallinta on tärkeää, sillä läheskään kaikkea ei voi tehdä itse. Erilaiset lasinpuhallus-, erikoishitsaus- tai sorvaus-työt teetetään oman alansa taitajilla.

Mistä hankit tietoa vanhoista valaisimista?

– Työ on jatkuvaa opiskelua. Vuosien varrella on mappeihin kerääntynyt Museoviraston arkistoista tai keräilijöiltä saatuja vanhoja esitteitä, joista tarkistan, miltä eri valmistajien valaisimet ovat alunperin näyttäneet. Niiden avulla löydän tiedon siitä, minkälainen liitin tai katkaisija kadonneen osan tilalle tulisi hankkia.

Mitkä ovat tärkeimmät työvälineesi?

– Työ on hellävaraista, joten pienet ruuvurit, pihdit ynnä muut työkalut ovat tärkeitä. Tärkeimmät työkalut ovat kuitenkin omat kädet. Tämä on sellaista näpräämistä.

Miten työ etenee?

– Kun valaisin tuodaan korjaamolle, se kuvataan. Tämän jälkeen valaisin puretaan osiin. Pienten ruuvareiden ja pihtien avulla lähdän kutittelemaan osia ja miettimään, miten ne aukeavat. Kun johdotukset ja muut korjaukset on saatu kuntoon, kootaan lamppu jälleen alkuperäiseen asuunsa.

Mistä hankit vanhoja valaisimia ja varaosia?

– Kaikki konstit täytyy käyttää. Yksityiset osaavat tulla tarjoamaan vanhoja valaisimiaan. Joskus asiakkaat tulevat kahden lampun kanssa ja sanovat, että haluavat saada toisen kuntoon ja laittaa toisen vaihtoon. Teen yhteistyötä keräilijöiden ja muiden korjaajien kanssa vaihtelemalla osia tai valaisimia. Varaosia löytyy myös kirppareilta, perikunnilta tai antiikkiliikkeistä.

Mikä on työfilosofiasi?

– Jo isoisäni aikanaan sanoi: ”Minkä teet, se tervaa.” Jos jotain tehdään, niin se tehdään niin hyvin kuin mahdollista. Usein korjaustyöhön menee enemmän aikaa kuin asiak-

kaalta kehtaa laskuttaa. Näin työ ja harrastus usein sekoittuvat. Toisaalta ajatelen, että on sitä huonompiakin harrastuksia. Jokaisesta työstä on voitava olla ylpeä.

Miten työn hinta muodostuu?

– Hinta muodostuu korjaustyöhön käytettävästä ajasta. Valaisinta entisöittäessä pienet jutut merkitsevät paljon. Osien mitat ja mittasuhteet on oltava kunnossa, jotta kokonaisuus toimii. Se vie enemmän aikaa kuin pelkkä osien kokoaminen paikalleen mahdollisimman nopeasti.

Mitkä ovat tyypillisimpiä töitä?

– Kotimaisia valaisimia on paljon, sillä suomalaiset pitävät kotimaisesta muotoilusta ja sitä arvostetaan. Toki korjattavaksi tuodaan myös ulkomaisia valaisimia.

Unelmatyö olisi vanha arvorakenne.

Mistä hankit materiaaleja korjaustyöhön?

– Työ on jatkuvaa aarteensintää. Aina on etsinnässä vanhoja alkuperäisiä tai korvaavia osia asiakkaiden valaisimiin. Mitään ei heitetä pois, sillä koskaan ei tiedä, mitä tarvitaan. Vanhoja tuuma- ja hienokierteisiä ruuveja ei kaupasta enää saa. Joskus sähkö- ja valaisinliikkeet tuovat meille korjattavaksi lampuja, koska heiltä ei löydy osia. Erikoisosien hankkiminen on työlästä ja uusien teettäminen kallista. Vuosien mittaan kerätty varaosavarasto tekee työstä kannattavaa.

Mikä on haastavinta?

– Bakeliitti-, muovi-, puu- ja metalliosat haurastuvat ajan saatossa, ja niiden saaminen vastaamaan nykyajan turvallisuuskriteerejä voi olla vaikeaa. Silloin tällöin turvallisuussyistä on lampunkannat uusittava tai johdotus tehtävä erilailla kuin alunperin.

Miten pidät yllä taitojasi?

– Muotoilun historiasta minulla ei ole varsinaista koulutusta, mutta kiinnostusta löytyy. Työn kautta on karttunut paljon tietoa muotoilijoista ja tyyliuunnista. Tekemällä oppii, olen utelias ottamaan selvää asioista.

Haluatko joskus heittää rukkaset naulaan?

– Koko ajan tämä on tasapainottelua. Vanhojen työmenetelmien osaajia ei välttämättä enää ole ja valaisimiin tarvittaisiin esimerkiksi tietyllä tavalla puhallettu lasikupu. Jos teettäminen tulisi liian kalliiksi, sovitaan

Vanhat valaisimet ovat valloittaneet valaisinkorjaaja Tapio Rajalan sydämen. Diplomi-insinöörin työteollisuuden parissa vaihtui yrittäjän ammattiin.

asiakkaan kanssa korvaava ratkaisu. Vanhimpia valaisimia on usein helpompi saada kuntoon, sillä ne on tehty yksinkertaisemalla tekniikalla.

Minkälaisesta työstä haaveilet?

– Unelmatyö on jokin vanha arvorakennus, joka kunnostetaan kustannuksista välittämättä. Unelmakohteita olisivat hienot arkkitehtoniset kokonaisuudet, kuten kirkot.

Minkä neuvon antaisit alalle pyrkivälle?

– Lähde rohkeasti tekemään. Kokeilemalla oppii, miten tietynlainen lampunkanta tai ruuvi aukeaa. Yhdestä valaisimesta osa lähtee irti tukevasti painamalla ja vääntämällä, toisesta taas pitää osata painaa ruu-

varilla juuri oikeasta kohtaa. Korjaustyössä on osattava arvioida, kuinka paljon osat kestävät. Aineita ja materiaaleja on osattava kuunnella – sen tuntee kädessään.

Mikä parasta työssäsi?

– Kun kunnostuksen jälkeen saa vanhaan valaisimeen valot päälle, sitä usein istahduttaa alas ja pysähtyy hetkeksi katselemaan ja ihastelemaan lopputulosta. Silloin voi olla ylpeä työnsä jäljestä. ■

*Valaisinkorjaamo Pannuhuone.
Hatanpään valtatie 40, Tampere.
P. 044 301 4926.*

Tapio Rajala
Valaisinkorjaaja

”KIRJOITAN LISTAN TARVITTAVISTA OSISTA”

7.00 Aamulla heräilen rauhassa ja valmistaudun lähtemään valaisinkorjaamolleni Hatanpäälle.

9.00 Saavun työhuoneelle. Laitan valot päälle ja katson merkinnöistäni, mitä töitä päivän aikana on tehtävä. Kuuntelen radiota ja aloitan päivän työt. Yritän päästä nopeasti työn alkuun. Puran korjattavaksi tuodun Oy Taito Ab:n valaisimen ja kirjoitan listan osista, joita korjaustyötä varten on hankittava.

11.00 Työ vie mennessään, ja aamu kuluu korjaustöissä. Samalla mietin, tarvitaanko joitakin erikoistöitä, jotka on tilattava toiselta kädentaitajalta, kuten esimerkiksi hitsaajalta tai ompelijalta.

12.00 Pidän kahvitaun ja käyn nopeasti kaupungilla hakemassa osia.

13.00 Työt jatkuvat. Päivän mittaan verstaalla käy muutamia asiakkaita noutamassa jo korjattuja valaisimia tai tuomassa uusia korjattavaksi.

13.00 Suljen verstaan ja lähdän kotiin.

18.00 Vastailen sähköposteihin ja teen paperitöitä kotoa käsin. Iltaisin puuhailen harrastuksieni parissa: ulkoilen, luen science fiction -kirjoja ja kaikki käsiini saamani tekniikka- ja tiedeartikkelit sekä kuuntelen juurimusiiikkia vanhalla putkivahvistimella.

23.00 Menen nukkumaan.